

prof. nzw. dr hab. Janusz Toruński
dr inż. Henryk Wyrębek
Akademia Podlaska w Siedlcach

Finansowanie inwestycji ekologicznych w Polsce na przykładzie Banku Ochrony Środowiska w latach 2000-2005

Financing of ecological investments in Poland on the example
of the Bank of the Environmental Protection in years 2000-2005

Streszczenie: *Ochrona środowiska zajmuje ważne miejsce w dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Jednym z podstawowych sposobów racjonalnego korzystania z zasobów środowiska naturalnego jest przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom zachodzącym w środowisku na skutek działalności człowieka. Bank Ochrony Środowiska S.A. został powołany w celu wspierania działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska oraz koordynowania i pomnażania funduszy na finansowanie inwestycji ekologicznych. W artykule omówiono problematykę związaną z finansowaniem inwestycji ekologicznych w Polsce na przykładzie Banku Ochrony Środowiska S.A. w latach 2000-2005.*

Abstract: *The environmental protection is taking the important place in the discipline of management studies. Counteracting disadvantageous occurring changes in the environment is one of essential manners of rational using resources of the natural environment as a result of activity of the man. The Bank of the Environmental Protection was appointed to the purpose of the support for actions for the sustainable development and the environmental protection and coordinating and accumulating funds for financing ecological investments. In the article were discussed issues associated with financing ecological investments in Poland on the example of the Bank of the Environmental Protection in years 2000-2005.*

Wstęp

Piętnaście lat temu w odpowiedzi na pogarszanie się stanu środowiska naturalnego w Polsce zrodziła się inicjatywa polityczna i gospodarcza powołania w formie spółki akcyjnej banku, wspierającego działania na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

Bank Ochrony Środowiska powstał w 1991 r. Głównym założycielem banku i jednym ze strategicznych akcjonariuszy jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Stopniowo do grona akcjonariu-

szy przystępowało coraz więcej wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, przedsiębiorstw i instytucji, a także osób fizycznych. Dzisiaj liczba akcjonariuszy sięga blisko 10 tysięcy. W 2000 roku w tym gronie znalazł się szwedzki bank Skandinaviska Enskilda Banken. Obecnie większość pakietu akcji banku znajduje się w rękach szwedzkiej grupy kapitałowej SEB (47,5%). W 1992 roku w obecności Prezesa Narodowego Banku Polskiego, uroczystie otwarto siedzibę banku przy Al. Solidarności w Warszawie.

Mimo że w ciągu 15 lat działalności banku zmieniała się jego struktura właścicielska, portfel oferowanych produktów i usług, zewnętrzne warunki rynkowe, to misja Banku pozostała bez zmian. Jest nią nadal finansowa obsługa przedsięwzięć proekologicznych, przy zachowaniu charakteru uniwersalnego banku komercyjnego. Niedobór środków finansowych jest nadal w Polsce dużą barierą dla realizacji inwestycji. Oferta kredytowa banku pozwala inwestorom na współfinansowanie projektów unijnych, poprzez kredyty pomostowe udzielane do czasu wypłaty dotacji i kredyty uzupełniające na pokrycie wkładu własnego.

Bank Ochrony Środowiska S.A. w systemie ochrony środowiska w Polsce

Miernikiem roli Banku Ochrony Środowiska S.A. w krajowym systemie finansowania ochrony środowiska jest wysokość kwoty kredytów wypłacanych na ten cel i ich udział w łącznej kwocie pożyczek i kredytów krajowych.

BOŚ S.A. od początku służy ochronie środowiska. Wieloletnie zaangażowanie banku w finansowanie inwestycji ekologicznych zaowocowało znaczącym jego wkładem w poprawę stanu środowiska naturalnego w Polsce. BOŚ S.A. był dobrze przygotowany na zmiany zachodzące w Polsce związane z wejściem do Unii Europejskiej. Od pierwszych lat działalności zatrudniał ekologa, a obecnie posiada dobrze wyspecjalizowaną i wyszkoloną kadrę ds. ochrony środowiska, pomocną nie tylko w zakresie dobrego zarządzania środowiskiem, ale także służącą dobrą, fachową pomocą inwestorom. Swoje usługi świadczy w 100 placówkach na terenie całego kraju, z czego 22 to oddziały prowadzące, 78 – oddziały operacyjne oraz 6 punkty obsługi klienta.

Bank Ochrony Środowiska został zaliczony do grupy 20 największych spółek ekologicznych Europy, Japonii i USA tworzących indeks NAX (Natur-Aktien-Index). Jego akcje znalazły się w składzie londyńskiej giełdy FTSE AU Word Index, skupiającej ok. 2600 spółek z 49 krajów.

Bank Ochrony Środowiska S.A. swoją proekologiczną misję finansowego wspierania działań na rzecz ochrony środowiska realizuje współpracując z innymi instytucjami krajowymi i bankami zagranicznymi.

Głównym partnerem Banku jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W ramach tej współpracy bank oferuje swoim klientom preferencyjne kredyty ekologiczne w ramach 13 linii kredytowych. Zaletą tych kredytów jest ich niskie oprocentowanie. Różnicę w oprocentowaniu pokrywa fundusz, co stanowi pewnego rodzaju dotacją dla kredyto-

biorców. Bank współpracuje również z wojewódzkimi funduszami. Kredyty ze środków tych funduszy lub środków banku z dopłatami funduszy wojewódzkich udzielane są na różnego rodzaju inwestycje w zależności od przyjętych priorytetów regionalnych.

Inwestycje termomodernizacyjne mogą być kredytowane przez BOŚ dzięki zawartej umowie z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. W tym przypadku klienci BOŚ mogą liczyć na tzw. premię termomodernizacyjną w wysokości 25% kredytu, wypłacanej z Funduszu Termomodernizacji.

Od wielu lat BOŚ S.A. łączy partnerską współpracę z Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej „Counterpart Fund”, dzięki czemu mogą być realizowane inwestycje związane z agroturystyką czy też zbiorowym zaopatrzeniem w wodę terenów pozamiejskich. Bank współpracuje również z producentami i sprzedawcami urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska, a także z wieloma bankami zagranicznymi jak np. Nordic Investment Bank, Europejski Bank Inwestycyjny czy Bank Rozwoju Rady Europy.

Bank aktywnie wspiera działania proekologiczne nawiązując współpracę z różnymi instytucjami wspierającymi ochronę środowiska, jak np.:

- Komitetem ds. EKO-ZNAKU Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji,
- Komitetem Ochrony Środowiska Krajowej Izby Gospodarczej,
- Stowarzyszeniem Forum Recyklingu Samochodów,
- Polską Izbą Gospodarki Odpadami.

Obok finansowej obsługi nakładów bank bierze czynny udział w wielu imprezach o znaczeniu ogólnopolskim, takich jak „Sprzątanie Świata”, „Festiwal Recyklingu” czy „Międzynarodowy Dzień Ochrony Środowiska”.

Wieloletni wkład banku w ochronę środowiska przyniósł mu prestiżowe nagrody. W 2005 roku BOŚ S.A. został uhonorowany Nagrodą Gospodarczą Prezydenta RP i Medalem Europejskim.¹

Piętnaście lat pracy banku w promowaniu inwestycji ekologicznych stanowi znaczący wkład w poprawę stanu środowiska naturalnego w całym kraju.

Od 1991 r. do 2005 r. kredyty udzielone przez BOŚ S.A. umożliwiły powstanie ponad 15 tys. inwestycji służących ochronie środowiska o łącznej wartości 21432,88 mln. Oferta proekologiczna banku skierowana jest do wszystkich segmentów klientów. Największy udział w kredytach proekologicznych mają klienci korporacji.

Dzięki finansowemu wsparciu inwestorów przez bank mogło być zrealizowanych wiele przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska w Polsce. Przykładem takiego wsparcia może być projekt „Poprawa jakości wody w Szczecinie” realizowany przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji. Wartość przedsięwzięcia ma wynosić ok. 288 mln euro. Projekt ten współfinansuje Unia Europejska, która przeznaczyła na ten cel kwotę 190 mln euro, oraz NFOŚiGW, WFOŚiGW w Szczecinie i Bank Ochrony Środowiska. Bank prowadzi bieżącą obsługę bankową, nadzoruje wykorzystanie środków w ramach umowy oraz nadzoruje osiągnięcie zakładanego efektu ekologicz-

¹ Raport ekologiczny BOŚ S.A. 2005 r.

nego. Jest to największy z dotychczasowych projekt inwestycyjny w ochronie środowiska naturalnego.

Przy udziale środków kredytowych BOŚ S.A. mogły być zrealizowane takie inwestycje, jak np.:

- oczyszczalnia ścieków komunalnych w Bydgoszczy,
- modernizacja instalacji chłodniczej w Zakładach Piwowskich w Lublinie,
- modernizacja systemu grzewczego na biomasę w gminie Narew,
- zakup i montaż linii technologicznej do przerobu odpadów w PPHU ARTFOL,
- wykonanie kolektora gruntowego i węzła ciepłego w mieście Miechów.

W ciągu pierwszego półrocza 2005 r. Bank Ochrony Środowiska udzielił ok. 1500 kredytów na inwestycje proekologiczne w łącznej kwocie 520 milionów zł. W ciągu tego czasu spośród inwestycji finansowanych przez bank przekazano do użytkowania 973 zadania o wartości kosztorysowej 567,7 mln zł. Udział kredytów w kosztach realizacji inwestycji wyniósł 28%.²

Udział Banku Ochrony Środowiska w finansowaniu ochrony środowiska to nie tylko wielkość udzielanych kredytów. To również wiele innych produktów, które bank oferuje swoim klientom. Od kilku już lat BOŚ S.A. posiada w swojej ofercie produkty depozytowe - ekolokaty.³ Są to specjalne rachunki oszczędnościowe wspierające ochronę wybranych gatunków zwierząt. Od każdej zdeponowanej lokaty bank przeznacza 0,5 złotego z własnych środków na ratowanie zagrożonych gatunków. W wyniku tej promocji w samym 2002 roku Bank przekazał 22.281 zł dla Komitetu Ochrony Orłów, 38.420 zł dla Wielkopolskiego Parku Narodowego na ochronę jeży oraz 34.340 zł dla Zespołu Zamojskich Parków Krajobrazowych. W 2003 roku na program ochrony ginących gatunków dzikich zwierząt – susła i wilka – bank przekazał 80 tys. złotych.

Obok bogatej palety kredytów proekologicznych Bank Ochrony Środowiska prowadzi również emisję obligacji komunalnych z przeznaczeniem na inwestycje ekologiczne. Od 1996 roku BOŚ S.A. jest aktywnym uczestnikiem rynku organizacji emisji i należy do grona liderów pod względem zawartych umów i wielkości zadłużenia emitentów.

Kredyty proekologiczne

Bank Ochrony Środowiska jako jedyny w Polsce koncentruje się na inicjowaniu i realizacji szeroko rozumianych działań proekologicznych. Misją banku jest świadczenie kompleksowych usług finansowych dla podmiotów realizujących przedsięwzięcia na rzecz ochrony środowiska. Proekologiczny charakter Banku Ochrony Środowiska znajduje odzwierciedlenie w wewnętrznych regulacjach dotyczących jego funkcjonowania. Regulamin kredy-

² Ibidem.

³ Katalog produktów BOŚ S.A. Warszawa 2004 r.

towania określa, iż w szczególności finansowane są te przedsięwzięcia, które związane są z ochroną środowiska.⁴ Ponadto spełnienie przez kredytowane przedsięwzięcie inwestycyjne wymogów ochrony środowiska i posiadanie niezbędnych uzgodnień i opinii w tym zakresie jest jednym z warunków akceptacji wniosków kredytowych.

W okresie 15 lat funkcjonowania, BOŚ S.A. wypracował różne formy uczestnictwa w finansowaniu ochrony środowiska. W szczególności mają one charakter kredytowy, ale także jest to działalność rozliczeniowa i depozytowa.⁵ Kredytobiorcami Banku są wszystkie grupy podmiotów, zarówno osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, jak i nieprowadzące takiej działalności, jednostki samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstwa państwowe i spółki. Bank oferuje klientom szeroką gamę kredytów służących ochronie środowiska.

Kredyty proekologiczne udzielone przez Bank Ochrony Środowiska w latach 2000-2004 według województw przedstawiają odpowiednio tabele 1, 2, 3, 4.

Tabela 1. Kredyty proekologiczne udzielone przez Bank Ochrony Środowiska S.A. według województw w 2000 r.

Table 1. Environment-friendly credit granted by the Bank of the Environmental Protection according to provinces in 2000

WOJEWÓDZTWA	Ogółem		W tym			
	liczba kredytów	wartość w mln zł	ochrona atmosfery		ochrona wód	
			liczba kredytów	wartość w mln zł	liczba kredytów	wartość w mln zł
POLSKA	1074	132,4	743	47,6	288	70,3
Dolnośląskie	73	1,2	64	0,6	8	0,1
Kujawsko-pomorskie	67	5,8	54	2,0	7	1,5
Lubelskie	26	7,1	1	0,0	20	6,5
Lubuskie	5	1,2	1	0,0	2	0,6
Łódzkie	123	10,3	93	4,3	30	6,0
Małopolskie	86	8,8	8	0,4	74	6,3
Mazowieckie	46	22,5	6	3,9	36	15,7
Opolskie	204	4,1	199	2,9	3	1,0
Podkarpackie	23	4,9	9	0,5	14	4,4
Podlaskie	19	4,6	12	2,3	6	1,3
Pomorskie	24	9,0	10	4,1	12	4,9
Śląskie	161	9,2	140	5,8	17	2,4
Świętokrzyskie	5	0,7	-	-	5	0,7
Warmińsko-mazurskie	41	7,5	14	1,2	15	3,0
Wielkopolskie	68	17,5	36	4,1	32	13,4
Zachodniopomorskie	103	18,0	96	15,5	7	2,5

Źródło: Bank Ochrony Środowiska S.A. Warszawa 2001.

Source: Bank of the Environmental Protection, Warsaw 2001.

⁴ www.bosbank.pl Wewnętrzne akty normatywne.

⁵ Katalog produktów BOŚ S.A. Warszawa 2004 r.

Tabela 2. Kredyty proekologiczne udzielone przez Bank Ochrony Środowiska S. A. według województw w 2001 r.

Table 2. Environment-friendly credit granted by the Bank of the Environmental Protection according to provinces in 2001

WOJEWÓDZTWA	Ogółem		W tym			
	liczba kredytów	wartość w mln zł	ochrona atmosfery		ochrona wód	
			liczba kredytów	wartość w mln zł	liczba kredytów	wartość w mln zł
POLSKA	782	164,2	589	83,7	141	60,6
Dolnośląskie	37	0,7	27	0,4	9	0,1
Kujawsko-pomorskie	42	42,5	32	0,5	5	40,4
Lubelskie	14	2,5	5	1,4	5	0,5
Lubuskie	1	0,4	-	-	-	-
Łódzkie	101	4,6	61	2,1	39	2,1
Małopolskie	23	5,2	3	0,4	13	3,6
Mazowieckie	14	1,9	7	0,2	3	0,5
Opolskie	122	2,1	119	2,0	3	0,1
Podkarpackie	3	1,2	-	-	-	-
Podlaskie	18	4,9	9	0,2	5	0,3
Pomorskie	18	69,7	10	68,6	7	0,7
Śląskie	232	13,4	204	4,4	21	5,4
Świętokrzyskie	5	0,9	-	-	4	0,3
Warmińsko-mazurskie	39	6,5	18	1,7	12	2,9
Wielkopolskie	16	4,5	2	0,2	12	3,6
Zachodniopomorskie	97	3,2	92	1,6	3	0,1

Źródło: Bank Ochrony Środowiska S.A. Warszawa 2002.

Source: Bank of the Environmental Protection, Warsaw 2002.

Tabela 3. Kredyty proekologiczne udzielone przez Bank Ochrony Środowiska S. A. według województw w 2002 r.

Table 3. Environment-friendly credit granted by the Bank of the Environmental Protection according to provinces in 2002

WOJEWÓDZTWA	Ogółem		W tym			
	liczba kredytów	wartość w mln zł	ochrona atmosfery		ochrona wód	
			liczba kredytów	wartość w mln zł	liczba kredytów	wartość w mln zł
POLSKA	856	174,4	604	96,8	186	54,8
Dolnośląskie	44	2,5	31	0,5	11	1,0
Kujawsko-pomorskie	25	3,9	13	0,4	10	3,2
Lubelskie	20	8,8	8	6,5	8	1,5
Lubuskie	8	2,6	2	0,5	6	2,1
Łódzkie	81	3,8	60	3,1	17	2,7
Małopolskie	46	6,8	21	3,0	19	1,9
Mazowieckie	38	31,5	13	22,5	13	4,9

Opolskie	83	14,5	78	13,4	3	0,5
Podkarpackie	6	21,2	2	20,0	2	0,6
Podlaskie	18	2,9	6	0,3	8	1,6
Pomorskie	38	15,1	13	3,8	18	7,7
Śląskie	280	28,2	240	8,7	36	18,9
Świętokrzyskie	4	1,0	-	-	4	1,0
Warmińsko-mazurskie	34	8,1	12	1,3	14	4,7
Wielkopolskie	21	15,1	5	11,6	10	2,0
Zachodniopomorskie	110	5,4	100	1,2	7	0,5

Źródło: Bank Ochrony Środowiska S.A. Warszawa 2003.

Source: Bank of the Environmental Protection, Warsaw 2003.

Tabela 4. Kredyty proekologiczne udzielone przez Bank Ochrony Środowiska S. A. według województw w 2004 r.

Table 4. Environment-friendly credit granted by the Bank of the Environmental Protection according to provinces in 2004

WOJEWÓDZTWA	Ogółem		W tym					
	liczba kredytów	wartość w mln zł	ochrona powierzchni ziemi		ochrona atmosfery		ochrona wód	
			liczba kredytów	wartość w mln zł	liczba kredytów	wartość w mln zł	liczba kredytów	wartość w mln zł
POLSKA	1987	700,2	135	69,8	1558	127,3	283	499,4
Dolnośląskie	86	11,4	5	2,8	74	6,9	7	1,8
Kujawsko-pomorskie	416	22,3	8	1,6	403	20,0	5	0,8
Lubelskie	62	10,8	5	0,6	32	2,4	24	7,6
Lubuskie	23	7,9	6	4,9	12	0,8	4	2,0
Łódzkie	58	11,4	2	1,8	44	6,6	12	2,9
Małopolskie	164	37,2	13	8,9	87	6,1	63	22,1
Mazowieckie	78	21,5	10	8,3	54	11,1	14	2,1
Opolskie	138	7,2	2	0,1	126	3,9	10	3,1
Podkarpackie	53	10,3	6	1,6	37	2,9	9	5,0
Podlaskie	74	15,3	4	1,8	55	9,6	15	3,9
Pomorskie	89	14,6	10	2,9	66	9,0	13	2,7
Śląskie	292	43,6	26	24,5	232	7,4	32	11,5
Świętokrzyskie	23	4,7	2	0,5	13	0,8	8	3,4
Warmińsko-mazurskie	149	23,1	20	2,7	113	12,0	12	6,3
Wielkopolskie	101	16,1	10	3,7	51	2,5	40	9,9
Zachodniopomorskie	181	442,8	6	3,1	159	25,3	15	414,3

Źródło: Bank Ochrony Środowiska S.A. Warszawa 2005.

Source: Bank of the Environmental Protection, Warsaw 2005.

Proekologiczne kredyty komercyjne

Proekologiczne kredyty komercyjne, to kredyty udzielane z własnych środków banku na przedsięwzięcia proekologiczne.⁶ W głównej mierze przeznaczane są na:

- finansowanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych, o których mowa w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 roku (z późniejszymi zmianami) o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych.

⁶ Ibidem.

Są to inwestycje charakteryzujące się wysokoefektywną oszczędnością zużycia energii cieplnej lub ograniczenia zużycia energii pierwotnej zawartej w paliwie.⁷ Umożliwia to spłatę zaciągniętego kredytu z uzyskanych oszczędności w okresie nie dłuższym niż 10 lat. Kredyt ten udzielany jest we współpracy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Klienci BOŚ mogą liczyć na zwrot 25% kredytu wypłacanego w postaci premii termomodernizacyjnej z Funduszu Termomodernizacji. Dynamika kredytów udzielonych przez BOŚ S.A. na te przedsięwzięcia osiągnęła w roku 2002 370% w stosunku do 2001 r., a już w 2004 r. udział BOŚ S.A. w rynku kredytów termomodernizacyjnych, liczony kwotą przyznanych premii, wynosił 45,4%.⁸ Wynik ten ulokował BOŚ na pozycji lidera,

- zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska. Oferta skierowana jest do wszystkich podmiotów ubiegających się o kredyt. Charakteryzuje się obniżonym oprocentowaniem nawet do 1% w przypadku, gdy zakup urządzenia lub wyrobu proekologicznego realizowany jest u sprzedawców związanych porozumieniami z bankiem. Maksymalna kwota kredytu może wynosić 100% kosztów zakupu lub kosztów montażu. Okres kredytowania wynosi do 5 lat, a oprocentowanie kredytu jest zmienne – ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A.,
- zadania realizowane w formule trzeciej strony. Cechą charakterystyczną tych kredytów jest finansowanie działań bez udziału środków inwestora. Efektem przedsięwzięć może być np. oszczędność energii cieplnej, elektrycznej, oszczędność zużycia wody,
- energooszczędną modernizację oświetlenia. Okres kredytowania może trwać do 5 lat. Spłata kredytu następuje z oszczędności wynikających ze zmniejszenia zużycia energii oraz kosztów związanych z pracami naprawczymi i konserwacyjnymi.

Proekologiczne kredyty preferencyjne

Kredyty te stanowią podstawowy instrument finansowania przez Bank Ochrony Środowiska inwestycji ekologicznych. Ich wyróżniającą cechą jest niższe oprocentowanie w stosunku do kredytów komercyjnych. Jest to wynikiem współpracy banku z instytucjami dysponującymi funduszami na ekologię.

Największe znaczenie dla BOŚ S.A. dzięki bogatej ofercie kredytów preferencyjnych, rozległemu zakresowi przedmiotowemu finansowanych zadań oraz ilości przeznaczonych środków, ma współpraca z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Obecnie bank we współpracy z NFOŚiGW udziela kredytów preferencyjnych w ramach 13 linii

⁷ Ustawa z dn. 18.12.1998; Wspieranie przedsięwzięć termomodernizacyjnych.

⁸ Raport ekologiczny BOŚ S.A. 2005.

kredytowych. Aktualne oprocentowanie tych kredytów stanowi 0,4 stopy re-dyskontowej weksli, lecz nie mniej niż 3% w stosunku rocznym. Okres kredy-towania może trwać do końca 2010 roku, a dodatkową korzyścią jest możli-wość karencji w spłacie kapitału do czasu ukończenia inwestycji.⁹

W ramach linii kredytowych istnieje możliwość kredytowania inwe-tycji z zakresu:

- budowy małych i przydomowych oczyszczalni ścieków,
- budowy kanalizacji sanitarnej,
- budowy i modernizacji stacji uzdatniania wody,
- zagospodarowania odpadów,
- usuwania wyrobów zawierających azbest,
- termomodernizacji,
- budowy i modernizacji systemów ciepłowniczych,
- ograniczenia zużycia energii elektrycznej,
- czystej produkcji,
- ograniczenia hałasu,
- ograniczenia emisji spalin,
- budowy ścieżek rowerowych,
- hermetyzacji przeładunku i dystrybucji paliw.

Odrębną grupę stanowią kredyty konsorcjalne, które są przeznaczo-ne na inwestycje proekologiczne wymagające indywidualnego podejścia. Są to m.in. inwestycje o bardzo wysokich kosztach realizacji oraz przynoszące znaczny efekt ekologiczny. Dotyczą np. ferm wiatrowych, gospodarki odpa-dami czy też energetyki zawodowej. Oprocentowanie tych kredytów jest pre-ferencyjne dzięki tanim środkom funduszy.

Bardzo ważną rolę w kredytowaniu inwestycji ekologicznych przez Bank Ochrony Środowiska odgrywa również współpraca z Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Współpraca ta przebiega na podobnych zasadach co z Narodowym Funduszem, tzn. pole-ga na udzielaniu przez BOŚ kredytów ze środków powierzonych oraz ze środków własnych z dopłatami funduszy do oprocentowania należnego od kredytobiorcy. Zakres przedmiotowy kredytowanych inwestycji obejmuje różnorodne działania ekologiczne realizowane na obszarach poszczegól-nych województw, w zależności od przyjętych priorytetów regionalnych i po-trzeb danego regionu.

Dla poprawienia i zwiększenia różnorodności udzielanych kredytów na inwestycje ekologiczne Bank Ochrony Środowiska zawarł również umowę z Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej „Counterpart Fund”. Dzięki tej współpracy mogą być finansowane na preferencyjnych warunkach inwe-tycje z zakresu:¹⁰

- agroturystyki; Przedmiotem kredytowania mogą być nakłady na zadania związane z rozwojem już istniejących przedsięwzięć go-spodarczych w zakresie agroturystyki lub z uruchomieniem no-

⁹ Katalog produktów BOŚ S.A. Warszawa 2004.

¹⁰ Katalog produktów BOŚ S.A. Warszawa 2004 r.

wych, na wsiach lub w miastach do 20 tys. mieszkańców. Zadania te mogą być realizowane w zakresie:

- ✓ bazy noclegowej – budowy, zakupu, rozbudowy, modernizacji i adaptacji budynków mieszkalnych i towarzyszących na agroturystyczną bazę noclegową,
- ✓ bazy gastronomicznej – zakupu, rozbudowy, modernizacji, budowy i adaptacji punktów przeznaczonych do świadczenia usług gastronomicznych dla turystów,
- ✓ bazy rekreacyjno-sportowej i kulturalnej – zakupu, budowy, rozbudowy, modernizacji i adaptacji obiektów przeznaczonych do świadczenia usług rekreacyjno-sportowych i kulturalnych, w tym pola biwakowe i kempingi, stajnie i padoki, przystanie kajakowe i żeglarskie, wyciągi narciarskie, ścieżki zdrowia oraz punkty lokalnej kultury ludowej,
- ✓ zakup niezbędnego podstawowego wyposażenia.

Kredyty mogą być udzielane do wysokości 50.000 zł, przy czym kredytowaniem może być objęte do 100% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego lub do 300.000 zł, jednak nie więcej niż 80% wartości.

- zaopatrzenia wsi w wodę; Przedmiotem kredytowania są inwestycje zlokalizowane na terenach wiejskich oraz w małych miastach w zakresie zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę. Zadania te obejmują:
 - ✓ budowę i modernizację sieci wodociągowej (przewody wodociągowe magistralne i rozdzielcze),
 - ✓ budowę i modernizację stacji wodociągowych (budynki, urządzenia techniczne i technologiczne, urządzenia zagospodarowania terenu).

Kredyty mogą być udzielane na okres do 4 lat, w wysokości do 80% wartości kredytowanego zadania inwestycyjnego, jednakże jednostkowa kwota kredytu nie może przekroczyć 400.000 złotych.

- budowy i modernizacji dróg; Podmiotami ubiegającymi się o kredyt mogą być jednostki samorządu terytorialnego realizujące inwestycje na terenach wiejskich. Przedmiotem kredytowania mogą być inwestycje drogowe związane z budową, modernizacją lub remontem dróg publicznych. Oprocentowanie tych kredytów wynosi 4% lub 0,8 stopy redyskontowej weksli NBP.¹¹

Inwestycje proekologiczne na obszarach wiejskich finansowane są przez bank również we współpracy z Fundacją „Polska wieś 2000” im. M. Rataja. Ze środków fundacji mogą być kredytowane przedsięwzięcia z zakresu budowy i modernizacji gazowych urządzeń grzewczych w obiektach użyteczności publicznej.¹²

¹¹ BOŚ S.A. Warszawa, Katalog produktów, 2004.

¹² www.bosbank.pl Kredyty proekologiczne.

Uprawnionymi do korzystania z tego typu kredytu są gminy oraz spółki prawa handlowego z udziałem kapitałowym gmin. Przedmiotem kredytowania są:

- ✓ usługi instalacyjne i remontowe związane z instalacjami urządzeń olejowych.
- ✓ pokrycie kosztów instalacji sieci rozprowadzającej gaz lub olej opałowy,
- ✓ zakup energooszczędnych kotłów centralnego ogrzewania opalanych gazem lub olejem opałowym,
- ✓ zakup wkładów kominowych jako części instalacji grzewczych
- ✓ zakup liczników gazowych, reduktorów i urządzeń wchodzących w skład instalacji do zasilania olejem.

Okres kredytowania w tym wypadku wynosi 2 lata.

Uzupełnieniem środków na realizację inwestycji proekologicznych są również linie kredytowe współpracujących z Bankiem Ochrony Środowiska S.A. banków zagranicznych, jak np.:

- Nordic Investment Bank; Kredytobiorcami są małe i średnie przedsiębiorstwa, posiadające (choć nie jest to warunkiem) szeroko rozumiane powiązania skandynawskie oraz jednostki samorządu terytorialnego i przedsiębiorstwa komunalne. Kredyty przeznaczone są na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska. Maksymalna kwota indywidualnego kredytu w ramach linii to 2.000.000 EUR, jednakże nie może ona przekraczać 50% kosztów inwestycji. Warunki kredytowania są zróżnicowane ze względu na podmiot kredytowania, okres oraz rodzaj waluty. Kredyt ten przyznawany jest w walucie EUR lub PLN na okres od 3 do 7 lat.¹³
- Europejski Bank Inwestycyjny; Podmiotami uprawnionymi do skorzystania z oferty linii kredytowej EIB są małe i średnie przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego oraz izby handlowe i przemysłowe. Przedmiotem kredytowania są projekty inwestycyjne związane z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury małych i średnich przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorstw komunalnych, a także wszystkie projekty inwestycyjne w następujących dziedzinach: ochrona środowiska, racjonalne zużycie energii, edukacja, rozwój gospodarki opartej na wiedzy. Okres kredytowania wynosi od 4 do 12 lat. Minimalna wartość projektu w ramach linii to 40.000 EUR (udział EIB 20.000 EUR), a maksymalna wartość wynosi 25 mln EUR (EIB 12,5 mln EUR).¹⁴
- Bank Rozwoju Rady Europy; Kredyty z linii kredytowej CEB skierowane są do jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorstw komunalnych, a przeznaczone są na:
 - ✓ Inwestycje gminne z zakresu ochrony środowiska:

¹³ Katalog produktów BOŚ S.A. Warszawa 2004.

¹⁴ www.bosbank.pl Kredyty proekologiczne.

- oczyszczalnie ścieków,
 - zagospodarowanie odpadów,
 - wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
 - monitoring i ograniczenie hałasu,
 - modernizację urządzeń wodnych na śródlądowych ciekach wodnych,
 - rekultywację powierzchni ziemi i ochronę wód podziemnych.
- ✓ Inwestycje gminne mające na celu poprawę jakości życia:
- budowa dróg,
 - infrastruktura użyteczności publicznej służąca zaopatrzeniu ludności w wodę pitną, gaz, energię elektryczną,
 - infrastruktura służąca odprowadzeniu ścieków.

Okres kredytowania wynosi od 4 do 15 lat. Całkowity koszt inwestycji nie może przekraczać 20 milionów EUR, a maksymalny udział CEB w finansowaniu danego projektu wynosi 59%. Warunki kredytowania są zróżnicowane ze względu na podmiot kredytowania, okres oraz rodzaj waluty.¹⁵

- Creditanstalt für Wiederaufbau; Oferta linii kredytowej KfW skierowana jest do małych i średnich przedsiębiorstw zatrudniających do 250 pracowników, o rocznych obrotach do 40 mln EUR. Finansowaniem może być objęte nawet 100% kosztów realizowanego zadania w środki trwałe i w limitowanym zakresie (50%) w kapitał obrotowy. Kwota kredytu nie może jednak przekroczyć 80% sumy tych kosztów. Nie jest również możliwe finansowanie ex post oraz inne formy refinansowania. Maksymalna kwota indywidualnego kredytu w ramach linii wynosi 250.000 EUR. Okres kredytowania - od 4 do 10 lat.¹⁶

Wszystkie kredyty udzielane we współpracy z bankami zagranicznymi charakteryzują się długim okresem kredytowania (nawet 15 lat) i okresem karencji w spłacie kapitału (do 5 lat), co jest ważnym atutem dla inwestorów w przypadku przedsięwzięć nie przynoszących bezpośrednich korzyści finansowych. Możliwość udzielania kredytów w wysokich kwotach pozwala na rozpoczęcie zadań służących ochronie środowiska wymagających zaangażowania znacznych środków pieniężnych, a więc także dużych inwestycji infrastrukturalnych.¹⁷

W roku 2000 BOŚ S.A. udzielił 5666 kredytów na przedsięwzięcia proekologiczne o łącznej wartości 338,6 mln złotych. Był to rok, w którym w ramach proekologicznej działalności finansowej bank udzielił więcej kredytów komercyjnych (4571 w kwocie 203,8 mln zł) niż kredytów preferencyjnych (1095 na kwotę 134 mln zł). W strukturze kredytów preferencyjnych dominowały kredyty udzielone we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i stanowiły one 73,5%. Z Woje-

¹⁵ www.bosbank.pl Kredyty proekologiczne.

¹⁶ Dane BOŚ S.A. Warszawa 2004 r.

¹⁷ Raport ekologiczny 2004, BOŚ S.A.

wódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 24%, a 2,8% we współpracy z Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej „Counterpart Fund”.¹⁸

W roku 2001 Bank Ochrony Środowiska udzielił 4.009 kredytów na finansowanie inwestycji ekologicznych w łącznej kwocie 400 mln złotych. W tym roku nadal dominującą rolę odgrywały kredyty komercyjne (3097 szt. w kwocie około 210 mln złotych, co stanowi 54,7%). Kredytów preferencyjnych bank udzielił 912 szt. w kwocie ponad 173 mln złotych. Struktura kredytów preferencyjnych udzielonych we współpracy z donatorami kształtowała się następująco:

- kredyty udzielone we współpracy z NFOŚiGW – 84,2%,
- kredyty udzielone we współpracy z wojewódzkimi funduszami – 10,5%
- kredyty udzielone w ramach współpracy z EFRWP „Counterpart Fund” – 5,3%

Ponad 60% kwoty kredytów finansujących zadania ekologiczne bank udzielił firmom prywatnym i spółdzielniom, około 20% przyznano samorządom i około 10% wartości wszystkich udzielonych kredytów proekologicznych wzięły osoby prywatne.¹⁹

Największe inwestycje przeprowadzono z zakresu ochrony atmosfery, na którą przeznaczono 77% wartości udzielonych kredytów proekologicznych. Przeważały tu przedsięwzięcia z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, jak: kolektory słoneczne, małe elektrownie czy kotłownie zasilane biomasą.

Na zadania z zakresu ochrony wód i gospodarki wodnej przeznaczono ponad 16% wartości kredytów. Dominowały tu przedsięwzięcia związane z realizacją sieci kanalizacji sanitarnej.

Najmniej, bo zaledwie 7% kredytów skierowane było na ochronę powierzchni ziemi oraz przedsięwzięcia agroturystyczne. W ramach ochrony powierzchni ziemi finansowano instalacje linii technologicznych służących zagospodarowaniu odpadów, budowę składowisk oraz tworzenie systemów segregacji odpadów.

Rok 2002 nadal przejawiał tendencję spadkową w ilości i wielkości udzielanych kredytów na zadania związane z ochroną środowiska. W tym roku BOŚ udzielił 2748 sztuk kredytów w łącznej kwocie 240,92 mln złotych. Dominującą rolę odegrały kredyty we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, które wynosiły 127,6 mln zł, tj. 53% ogólnej wartości kredytów proekologicznych. Ważne miejsce zajęły również kredyty udzielane ze środków własnych banku z dopłatami z NFOŚiGW do odsetek należnych od kredytobiorców. Współpraca z WFOŚiGW przyniosła istotne efekty. Kredyty udzielone w ramach tej współpracy stanowiły w 2002 roku ponad dwukrotnie większą kwotę w porównaniu z rokiem ubiegłym. Środki przeznaczone były w głównej mierze na

¹⁸ Raport roczny 2000, BOŚ S.A.

¹⁹ Raport roczny 2002, BOŚ S.A.

ochronę atmosfery, poprzez finansowanie rozwoju odnawialnych źródeł energii.

W ramach współpracy z Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej finansowane były dwa rodzaje inwestycji:

- ✓ z zakresu agroturystyki,
- ✓ budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody.

Kredyty BOŚ na inwestycje służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej udzielone w 2002 roku stanowiły 28,2% portfela kredytów banku ogółem.²⁰

W 2003 roku nastąpił wzrost nakładów na zadania przynoszące efekty ekologiczne. Odnotowano dziewiętnastoprocentowy wzrost wartości kredytów proekologicznych udzielonych w BOŚ S.A. w stosunku do roku 2002. Wartość tych kredytów wynosiła 287,1 mln złotych, z czego 1229 szt. na kwotę 189,3 mln złotych stanowiły kredyty preferencyjne. Udział kredytów proekologicznych w portfelu kredytowym BOŚ S.A. wyniósł 23,5%.²¹ Nadal głównym kierunkiem inwestowania były zadania związane z ochroną atmosfery. Kredyty udzielone na te inwestycje stanowiły 70% wartości ogólnej kredytów proekologicznych. Inwestycje z zakresu ochrony wód i gospodarki wodnej finansowane były dzięki kredytom w ramach współpracy z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW. Wartość tych kredytów kształtowała się na poziomie 30,9 mln zł.

Największe zaangażowanie środków własnych banku nastąpiło w przypadku kredytów termomodernizacyjnych, kredytów z dopłatami NFOŚiGW oraz kredytów udzielanych w ramach umów konsorcjalnych.

W roku 2004 Bank Ochrony Środowiska udzielił 3.286 kredytów na inwestycje ekologiczne w kwocie 914,5 mln złotych, w tym kredytów preferencyjnych w kwocie 713,15 mln zł, a kredytów komercyjnych z przeznaczeniem na przedsięwzięcia proekologiczne w kwocie 201,53 mln złotych. W grupie komercyjnych kredytów przeważały kredyty termomodernizacyjne. Wśród kredytów preferencyjnych dużą rolę odegrały kredyty udzielane w ramach umów konsorcjalnych zawartych z Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (ok. 65%). Ponadto w 2004 roku bank udzielił prawie 40 mln zł kredytów na inwestycje służące wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii oraz zaktywizował działania w zakresie współfinansowania inwestycji realizowanych przy udziale środków Unii Europejskiej. Wyrazem tego było udzielenie kredytu konsorcjalnego w wysokości 411 mln zł Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji w Szczecinie niezbędnego do uzupełnienia środków do realizacji największego w Polsce projektu dofinansowanego z Funduszu ISPA. Dynamika udzielonych kredytów proekologicznych w 2004 roku wyniosła, w stosunku do roku poprzedniego, 224 %.²²

W 2005 roku bank udzielił 3.314 kredytów proekologicznych w łącznej kwocie 585,88 mln złotych, a razem ze środkami powierzonymi w konsorcjach 772,8 mln zł. 1500 kredytów preferencyjnych udzielono w ramach

²⁰ Raport ekologiczny BOŚ S.A. 2003 r.

²¹ Raport ekologiczny BOŚ S.A. Warszawa 2004.

²² Dane BOŚ S.A. Departament Projektów Ekologicznych, Warszawa 2005.

13 linii ze środków NFOŚiGW.²³ Przeznaczone były głównie na finansowanie inwestycji takich, jak:

- o ograniczenie zużycia energii elektrycznej,
- o budowa oczyszczalni ścieków,
- o ograniczenie hałasu,
- o przedsięwzięcia z zakresu zagospodarowania odpadów.

Kredyty te stanowiły prawie dwa razy większą wartość niż w roku poprzednim – 2004. Szczególne znaczenie miały również kredyty udzielone w ramach umów konsorcjalnych we współpracy z Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wśród klientów korzystających z proekologicznej oferty banku największą grupę stanowili klienci korporacyjni, którzy uzyskali 65,5% ogólnej kwoty udzielonych kredytów. Jednostki samorządu terytorialnego skorzystały z 24,0% kredytów, a klienci detaliczni – 10,5% kredytów. Największe zainteresowanie kredytami proekologicznymi wykazywali inwestorzy regionu śląskiego, inwestując głównie w ochronę atmosfery i ochronę wód. Najwięcej kredytów udzielił oddział BOŚ w Katowicach. Również stosunkowo duża liczba klientów skorzystała z oferty banku w Olsztynie, Opolu, Krakowie, Częstochowie i Warszawie.²⁴

W ciągu 15 lat działalności, Bank Ochrony Środowiska udzielił proekologicznych kredytów na sumę 772.773 tys. złotych, z czego 165.427 tys. złotych to kredyty proekologiczne komercyjne udzielone ze środków własnych banku²⁵.

Największą liczbą udzielonych kredytów charakteryzował się rok 2000. Były to zarówno kredyty proekologiczne, jak i komercyjne. Natomiast największą wartość kredytów osiągnięto w 2001 roku. We współpracy z NFOŚiGW najwięcej udzielono kredytów w 2005 roku, natomiast największą wartość stanowiły kredyty udzielone ze środków EFRWP w 2003 roku.

Łączna kwota kredytów udzielonych przez BOŚ S.A. w ciągu 15 lat istnienia banku stanowi wartość 772.773 tys. złotych, z czego w ramach linii kredytowych ze środków NFOŚiGW przypada 258.303 tys. zł, z dopłatami z WFOŚiGW do odsetek – 53.035 tys. zł, ze środków WFOŚiGW – 5.422 tys. zł, kredyty proekologiczne komercyjne – 165.427 tys. zł, ze środków EFRWP – 5.911 tys. zł oraz w ramach umów konsorcjalnych z NFOŚiGW i WFOŚiGW ze środkami BOŚ – 284.675 tys.²⁶ Kredyty proekologiczne wypłacone w latach 2000-2005 stanowiły średnio 4,5% nakładów na ochronę środowiska w kraju. Kredyty Banku Ochrony Środowiska stanowią około połowy pożyczek i kredytów krajowych.²⁷

²³ Raport ekologiczny. BOŚ S.A. Warszawa 2006.

²⁴ www.bośbank.pl

²⁵ Dane BOŚ S.A. Wydział Ekonomiki i Administracji Kredytami, Warszawa 2006.

²⁶ Raport roczny BOŚ S.A. Warszawa 2006

²⁷ Ochrona Środowiska, GUS, Warszawa 2006.

Efekty ekologiczne osiągnięte dzięki inwestycjom kredytowanym przez bank Ochrony Środowiska S.A.

Spośród inwestycji proekologicznych finansowanych przez Bank Ochrony Środowiska w latach 2000-2005 zakończono i oddano do użytkowania 10136 zadań o wartości kosztorysowej przekraczającej 6.134 mln złotych.

Dzięki tym inwestycjom osiągnięto wymierne efekty w dziedzinie ochrony środowiska²⁸. W zakresie ochrony atmosfery:

- redukcja emisji pyłów o 13.045 ton/rok,
- redukcja emisji dwutlenku siarki o 48.936 ton/rok,
- redukcja tlenków azotu o 18.376 ton/rok.

W zakresie ochrony wód i gospodarki wodnej:

- wzrost przepustowości oczyszczalni ścieków o 506.940 m³/dzień,
- wzrost długości sieci kanalizacyjnej o 2.508 km.

W zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- wzrost pojemności składowisk odpadów o 3.964 m³.

Analizując dokładnie poszczególne lata można zauważyć, iż efekty uzyskane w wyniku realizacji inwestycji kredytowanych przez Bank Ochrony Środowiska były znaczne w porównaniu do łącznych efektów całego kraju.

W samym tylko roku 2001 zakończono i oddano do użytkowania 786 zadań inwestycyjnych o wartości kosztorysowej 690 mln złotych, z których 25,5% zostało dofinansowane kredytami preferencyjnymi. W wyniku ukończenia tych inwestycji z zakresu ochrony atmosfery uzyskano redukcję pyłów o 1,4 tys. ton rocznie, co stanowi 2,1% w stosunku do całkowitej redukcji w kraju oraz redukcję dwutlenku siarki i tlenków azotu o 0,5 tys. ton rocznie, czyli 0,8% w stosunku do kraju. Za przykład może tu posłużyć inwestycja współfinansowana przez BOŚ S.A w miejscowości Narew. W wyniku modernizacji systemu grzewczego w kotłowni, polegającej na wprowadzeniu nowej technologii opartej na niekonwencjonalnym źródle energetycznym, uzyskano redukcję emisji pyłów – 4,48 mg, 3,36 mg dwutlenku siarki i 0,76 mg tlenków azotu rocznie.

W zakresie ochrony wód w wyniku zrealizowanych zadań przy udziale kredytów BOŚ S.A. uzyskano efekty ekologiczne w postaci oczyszczalni ścieków, których przepustowość wynosi 221 tys. m³/dobę oraz sieci kanalizacyjnej o długości 368,9 km. Stanowi to odpowiednio 34,4% i 8,8% w stosunku do wykonanych w tym samym czasie zadań w kraju.

Przy udziale środków kredytowych BOŚ S.A. wybudowano m.in. oczyszczalnię ścieków komunalnych w Bydgoszczy, której średnia przepustowość wynosi 26.710 m³/dobę, oczyszczalnię ścieków w Krośnie Odrzańskim, której przepustowość wynosi 4.000 m³/dobę i 3 km kanalizacji oraz 17,6 km kanalizacji sanitarnej, dociążającej oczyszczalnię ścieków w mieście Biłgoraj, która zapewnia dopływ ścieków w ilości 1.100 m³/dobę.

²⁸ Dane z raportów ekologicznych BOŚ S.A 1999-2005.

W zakresie ochrony powierzchni ziemi w 2001 roku oddano do użytku składowiska odpadów o łącznej powierzchni 10,6 ha i pojemności 1.452 tys. m³. Stanowi to 9,3% w skali kraju. Ponadto dofinansowane zostały zadania umożliwiające utylizację odpadów w wysokości 97 tys. ton rocznie.²⁹

O ile w wyniku realizacji zadań dofinansowanych przez Bank Ochrony Środowiska w latach 2000, 2001 największe inwestycje, o najwyższym średnim koszcie wykonano w dziedzinie ochrony powierzchni ziemi oraz w dziedzinie ochrony wód, tak w roku 2002 największą wartość uzyskały przedsięwzięcia z zakresu ochrony atmosfery. Na szczególną uwagę zasługuje instalacja odsiarczania w jednej z dużych elektrowni zawodowych oraz blok gazowo-parowy w dużej elektrociepłowni.

Uzyskane efekty ekologiczne w 2002 roku w zakresie ochrony powierzchni ziemi to:

- o redukcja emisji dwutlenku siarki – 24,1 tys. ton rocznie,
- o redukcja tlenków azotu – ponad 0,5% tys. ton rocznie,
- o redukcja tlenków węgla – ponad 72,5% tys. ton rocznie,
- o redukcja pyłów – ponad 3,2% ton rocznie.

Duże efekty ekologiczne uzyskano również z zakresu ochrony wód. Były to głównie oczyszczalnie ścieków o łącznej przepustowości 75 tys. m³/dobę i systemy kanalizacyjne o długości 350 km. Otrzymane efekty stanowiły 19% w odniesieniu do przepustowości oczyszczalni i 7% w odniesieniu do długości sieci w stosunku do efektów zadań wykonanych w 2002 roku w Polsce.

Wśród zadań służących ochronie powierzchni ziemi przeważały składowiska odpadów, systemy selektywnej zbiórki odpadów oraz zakłady utylizacji odpadów. Ukończone inwestycje umożliwiły utylizację 140 tys. ton odpadów rocznie. Przekazane do użytkowania składowiska o pojemności 240 tys. ton mają powierzchnię 4,6 ha. Stanowi to 6,1% powierzchni składowisk oddanych w tym czasie do użytkowania w Polsce.³⁰

Wymierne efekty ekologiczne wśród zadań dofinansowanych przez Bank Ochrony Środowiska uzyskano również w wyniku inwestycji termomodernizacyjnych. Oddane do użytkowania inwestycje pozwoliły na zmniejszenie zużycia ciepła o ponad 110 tys. GJ/rok. Biorąc pod uwagę modernizację sieci pozwalające na zmniejszenie strat ciepła, a także modernizację źródła służące zmniejszeniu energii pierwotnej, łączny efekt wykonanych zadań stanowi oszczędność energii rzędu 120 tys. GJ/rok.

Realizacja i ukończenie przedsięwzięć w roku 2003 w zakresie ochrony atmosfery pozwoliła na uzyskanie wyjątkowo dużych efektów ekologicznych. Dzięki realizacji dwóch dużych zadań: budowy bloku parowo-gazowego w EC Rzeszów S.A. i montażu palników niskoemisyjnych w Elektrowni Kozienice S.A. otrzymano redukcję emisji tlenków azotu w ilości 17,1 tys. ton rocznie oraz redukcję tlenku węgla w ilości 17,9 tys. ton rocznie. Z tytułu oddanych zadań termomodernizacyjnych uzyskano efekty w po-

²⁹ Raport ekologiczny BOŚ S.A. 2001.

³⁰ Raport ekologiczny BOŚ S.A. 2003.

stacji ograniczenia zużycia i strat ciepła o 216.057 GJ/rok, co stanowi dwukrotnie wyższy poziom w stosunku do roku poprzedniego – 2002.

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony wód i gospodarki wodnej współfinansowane przez BOŚ to oczyszczalnie ścieków o przepustowości 49,5 tys. m³/dobę oraz sieci kanalizacyjne o długości 300 km.

W dziedzinie ochrony powierzchni ziemi poniesione inwestycje również przyniosły znaczące efekty. W tym czasie wybudowano i oddano do użytkowania składowiska odpadów o pojemności 600 tys. m³ oraz instalacje do zagospodarowania odpadów w łącznej wielkości 15,5 tys. ton rocznie. Można tu zaobserwować zmianę kierunku finansowania. Coraz większe nakłady finansowe inwestorzy kierują na nowoczesne projekty służące do odzysku i recyklingu odpadów, a nie na budowę składowisk. Wróży to dobrze polskiemu środowisku.

Po włączeniu Polski w struktury Unii Europejskiej w 2004 roku Bank Ochrony Środowiska wyszedł „naprzeciw” swoim klientom, dołączając „Europejską Ofertę”, która pozwala na współfinansowanie projektów unijnych. Z myślą o klientach korzystających z funduszy unijnych i poszukujących środków na pomostowe i uzupełniające finansowanie swoich projektów, bank utworzył korzystne regulacje dla udzielania takich kredytów zapewniając również fachową i pomocną poradę w pozyskiwaniu środków z Unii Europejskiej.

Uzyskane efekty to wzrost redukcji zanieczyszczeń, w tym pyłów o 484,5 ton rocznie, dwutlenku siarki o 14.457,3 ton rocznie, dwutlenku węgla o 37.710,4 t/rok. W tym czasie oddano do użytku 3,2 hektarów składowisk odpadów o pojemności 82 tys. m³ oraz 594,48 km sieci kanalizacyjnej.

W 2005 roku wraz ze wzrostem nakładów na inwestycje ekologiczne i zwiększoną ofertą produktów banku można było również zauważyć wzrost efektów końcowych. Uzyskane efekty ekologiczne przy współdziałaniu BOŚ S.A. w roku 2005 to 3304 ukończone i oddane do użytkowania zadania o wartości 1.236,26 mln złotych. Udział kredytów banku w kosztach wyniósł ok. 40%. Uzyskane efekty ekologiczne to:³¹

- W zakresie ochrony atmosfery:
 - redukcja emisji pyłów o 2.996 t/rok,
 - redukcja emisji gazów o 899 t/rok,
 - redukcja emisji tlenków węgla o 29.117 t/rok,
 - zmniejszenie zużycia i strat ciepła oraz energii pierwotnej o 699 tys. GJ/rok,
 - produkcja energii z odnawialnych źródeł w ilości 7.905 MWh/rok.
- W zakresie ochrony wód i gospodarki wodnej:
 - wzrost długości sieci kanalizacyjnej o ok. 270 km,
 - wzrost przepustowości oczyszczalni ścieków o 7.595 m³/dobę,
 - wydajność stacji uzdatniania wody – 8.730 m³/h.
- W zakresie ochrony powierzchni ziemi:

³¹ Raport roczny BOŚ S.A Warszawa 2005.

- Wzrost pojemności składowisk odpadów o ok. 710 tys. m³,
- Utylizacja odpadów i odzysk surowców wtórnych – 1342,2 tys. ton/rok.

Jak wynika z danych Departamentu Projektów Ekologicznych i Obsługi Samorządów BOŚ, uzyskany efekt ekologiczny w dziedzinie ochrony powierzchni ziemi w latach objętych analizą to łączna pojemność składowisk 3.964 tys. m³, z czego największe rezultaty osiągnięto w 2001 roku (1.452 tys. m³). Analizując zdolności do unieszkodliwiania odpadów i odzysku surowców wtórnych należy zwrócić uwagę na występujące spore różnice w poszczególnych latach. Największe efekty uzyskano w 2005 roku, najmniejsze natomiast w 2003. Głównymi inwestorami w tej dziedzinie były przedsiębiorstwa.

Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska poniesione w latach 2000-2005 przyniosły również znaczące efekty rzeczowe w dziedzinie ochrony atmosfery. Z danych statystycznych wynika, iż zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń służących do redukcji zanieczyszczeń pyłowych w przeciągu 5 rozpatrywanych lat wynosi 13.045 tys. ton rocznie. Najkorzystniejsze efekty osiągnięto w 2000 roku (4.486 tys. t/r.). W przypadku urządzeń służących neutralizacji zanieczyszczeń gazowych, najlepsze wyniki osiągnięto w 2004 roku w redukcji emisji dwutlenku siarki (24.189 tys. t/r.) oraz w 2003 roku w redukcji emisji tlenków azotu (17.082 tys. t/r.). Jak wynika z danych GUS, w analizowanym okresie można stwierdzić wyraźny spadek emisji zanieczyszczeń powietrza. Biorąc również pod uwagę wzrost nakładów inwestycyjnych na tę dziedzinę ochrony środowiska należy spodziewać się utrzymującej się tendencji spadkowej, a to z kolei prowadzi niewątpliwie do sukcesu.

Również w zakresie ochrony wód i gospodarki wodnej inwestycje proekologiczne finansowane przez BOŚ S.A. przyniosły rzeczowe efekty. Łącznie oddano do użytkowania 2.511 km sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalnie ścieków o sumarycznej przepustowości 506.940 m³ w ciągu doby. Biorąc pod uwagę przepustowość oczyszczalni ścieków, największe osiągnięto w 2001 roku (221.014 m³), natomiast w budowie sieci kanalizacyjnej – w 2000 roku (624 km).³²

Rozpatrując dane dotyczące struktury oddanych do użytkowania oczyszczalni ścieków według grup inwestorów można zaobserwować różnice występujące w zależności od przyjętego miernika. Biorąc pod uwagę ilość uruchomionych obiektów można stwierdzić, że w 2003 roku, 133 oczyszczalnie wybudowały gminy, natomiast 57szt wybudowały przedsiębiorstwa. Posługując się miernikiem przepustowości okazuje się, iż relacje między inwestorami uległy zmianie. W zrealizowanych projektach gminnych efekty w postaci przepustowości oczyszczalni są znacznie niższe (78.011 m³/d.) niż w tych zrealizowanych przez przedsiębiorstwa (134.664 m³/d.). Rozbieżność ta wynika z uwzględnienia wśród danych statystycznych przyzagrodowych oczyszczalni ścieków, których głównym inwestorem były gminy, a których przepustowość jest niewielka.

³² Raport ekologiczny BOŚ S.A. 2006.

Podsumowując dane o uzyskanych efektach ekologicznych w Polsce w latach 2000-2005 można stwierdzić, iż mimo wysokich nakładów finansowych, mimo znacznych osiągnięć w tym zakresie, jest jeszcze wiele do zrobienia. Jednakże stwierdzić również należy, iż Bank Ochrony Środowiska odegrał znaczącą rolę w finansowaniu inwestycji proekologicznych, a uzyskane efekty dzięki tym inwestycjom w dużej mierze przyczyniły się do poprawy stanu środowiska w Polsce.

Doradztwo ekologiczne oraz sponsorowanie działań ekologicznych przez BOŚ S.A.

Bank Ochrony Środowiska zatrudnia wyspecjalizowaną kadrę, która służy pomocą i fachową radą potencjalnym i faktycznym inwestorom, udzielając porad i konsultacji pomocnych przy realizacji i finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych.

W Departamencie Projektów Ekologicznych, w centrali banku, powołana została grupa specjalistów zajmująca się doradztwem inwestycyjno-ekologicznym.³³ Są to specjaliści posiadający bogate doświadczenie w pracach projektowych, w nadzorze realizacji obiektów ochrony środowiska, wyniesione z pracy w instytucjach naukowych i administracji państwowej. Pracownicy ci, to fachowcy cenieni w różnych gremiach działających na rzecz ochrony środowiska. Każdy zainteresowany klient może uzyskać, korzystając z ich pomocy, informacje z zakresu wymogów formalnoprawnych dla planowanych inwestycji, możliwych źródeł i sposobach pozyskania funduszy oraz informacje o firmach działających na rzecz ochrony środowiska. Ponadto zespół ten udziela informacji o zagranicznych źródłach finansowania, priorytetach polityki ekologicznej oraz nowych technologiach stosowanych w ochronie środowiska. BOŚ S.A. proponuje również klientom doradztwo w zakresie przygotowania niezbędnej dokumentacji spełniającej wymogi Unii Europejskiej³⁴.

Warunkiem korzystania ze środków unijnych jest wiedza na temat ich pozyskania. Dlatego też, BOŚ S.A. propaguje wiedzę na temat szans i możliwości dotyczących dystrybucji funduszy pomocowych pochodzących z Unii Europejskiej, organizując konferencje i seminaria dla klientów samorządowych i korporacyjnych.

Obok szkolenia własnej kadry pracowników, w celu ułatwienia klientom skutecznego ubiegania się o fundusze i dotacje unijne, bank nawiązał i podjął współpracę z kilkoma doświadczonymi w tym zakresie firmami doradczymi.

Działania sponsorskie Banku Ochrony Środowiska mają na celu głównie poszerzanie i pogłębianie wiedzy na temat problemów związanych z ochroną środowiska naturalnego oraz sposobach i metodach jego poprawy. Od wielu lat bank czynnie uczestniczy i wspiera finansowo znane w całej Polsce, prestiżowe imprezy ekologiczne, o dużym odzewie społecznym

³³ Dane BOŚ S.A. Zarządzanie kadrami. Warszawa 1999 r.

³⁴ Dane BOŚ S.A. Departament Projektów Ekologicznych, Warszawa 2006.

i znaczeniu edukacyjnym, takie jak „Sprzątanie Świata”, „Dzień Ziemi” czy Międzynarodowy Dzień Ochrony Środowiska.

Wśród sponsorowanych przez bank działań ekologicznych znalazły się również publikacje wydawnicze, tematycznie związane z ochroną środowiska, akcje edukacyjne dla dzieci i młodzieży, seminaria i konferencje, olimpiady i konkursy popularyzujące wiedzę i działalność ekologiczną. Wśród nich należy wymienić znany konkurs „Technik” organizowany dla absolwentów szkół średnich, konkurs o „Szklaną Statuetkę”, Ekologiczny Konkurs dla Dziennikarzy o nagrodę Prezesa Zarządu BOŚ S.A., którego pierwsze edycje dotyczyły tematyki segregacji i recyklingu odpadów oraz Międzynarodowy Festiwal Filmów Przyrodniczych im. Braci Wagów.

Bank Ochrony Środowiska w swojej działalności sponsorskiej nie zapomina również o wspieraniu finansowym parków narodowych oraz o ratowaniu ginących gatunków dzikich zwierząt. Największą kwotę dotacji otrzymał w 2000 roku Kampinoski Park Narodowy na reintrodukcję rysia, stanowiącą 155 369 złotych. W 2003 roku przekazano na ochronę susła perłkowatego Zamojskim Parkom Krajobrazowym 34 330 złotych, a Wielkopolski Park Narodowy na ochronę jeża otrzymał kwotę 38 420 złotych. Dotacje te pochodzą z ekoloikat znanych pod nazwami tych właśnie zwierząt. Od każdej zdeponowanej lokaty bank przeznacza z własnych środków 0,50 zł na ochronę zagrożonych gatunków.³⁵

Nakłady ponoszone na sponsorowanie działań ekologicznych stanowią ponad 20% ogólnych nakładów na działalność sponsorską i charytatywną Banku Ochrony Środowiska.³⁶

Podsumowanie

Niedobór środków finansowych jest barierą dla realizacji każdej inwestycji. Napływ środków z funduszy unijnych zarówno przedakcesyjnych, jak i poakcesyjnych znacznie wpłynął na poprawę stanu środowiska naturalnego w Polsce. Jednak alokacja i redystrybucja tych środków, a także ich pozyskanie byłoby niemożliwe bez instytucji wspomagających, takich jak Bank Ochrony Środowiska, który w swej ofercie kredytowej posiada kredyty pomostowe udzielane do czasu wypłaty dotacji oraz kredyty uzupełniające na pokrycie wkładu własnego. Wzbogacając swoją ofertę BOŚ S.A. podpisał wiele umów z bankami zagranicznymi i instytucjami posiadającymi środki na ekologię, co sprzyja oferowaniu kredytów o niższej stopie procentowej. Popularność tych kredytów, jaką odnotowuje bank w ostatnich latach, wskazuje na duże potrzeby rynku w zakresie ochrony środowiska. Inwestorzy potrzebują wsparcia finansowego oraz merytorycznego. Wymaga to opracowania odpowiedniego produktu kredytowego oraz wzbogacenia oferty fachowym doradztwem ekologicznym, również w zakresie przygotowania niezbędnej dokumentacji spełniającej wymogi Unii Europejskiej. Stanowi to przedmiot

³⁵ Raport ekologiczny BOŚ S.A. Warszawa 2003.

³⁶ Dane BOŚ S.A. Warszawa 2005.

rutynowych działań Banku Ochrony Środowiska, realizowanych dzięki specjalistycznej i fachowej kadrze pracowników.

Pomimo podjętych działań polskiego rządu oraz instytucji takich, jak Bank Ochrony Środowiska, Polska ma jedno z najgorszych wyników w wykorzystaniu funduszy strukturalnych. Od czasu przystąpienia do Unii Europejskiej zostało wykorzystanych zaledwie 24,5% z dostępnych 11 mld euro. Podyktowane jest to między innymi tym, że przedstawiane projekty nie spełniają wymaganych kryteriów. Świadczyć to może o posiadanej zbyt małej wiedzy na ten temat, czyli braku wystarczających źródeł informacji oraz przeprowadzanych szkoleń. Jeśli nie zrobimy czegoś w tym kierunku, możemy dużo stracić. Dlatego też należy dołożyć wszelkich starań, aby w przyszłości móc jak najwięcej skorzystać ze wszystkich dostępnych środków unijnych.

Podsumowując działalność Banku Ochrony Środowiska i jego udział w finansowaniu inwestycji ekologicznych w Polsce należy uznać, że jest on znaczącą instytucją finansową. Miernikiem roli, jaką odgrywa BOŚ S.A. w krajowym systemie finansowania ochrony środowiska, jest wysokość kwoty udzielonych kredytów i ich udział w ogólnej kwocie kredytów i pożyczek krajowych. W analizowanych w niniejszej pracy latach 2000-2005 średnioroczny udział kredytów wypłaconych przez BOŚ S.A. wynosił blisko 56%.

Korzystne zmiany, jakie można zaobserwować w ostatnich latach w dziedzinie ochrony środowiska w Polsce, można przypisać ograniczeniu szkodliwej działalności przemysłu oraz zaostrzeniu prawa w stosunku do korzystających ze środowiska, ale są też one niewątpliwie wynikiem dobrze funkcjonującego systemu finansowania, którego trzon stanowią pozabudżetowe fundusze celowe, Bank Ochrony Środowiska oraz fundacja EkoFundusz.

Literatura

1. Dane BOŚ S.A. Departament Projektów Ekologicznych, Warszawa 2005.
2. Katalog produktów BOŚ S.A. Warszawa 2000-2006 r.
3. Ochrona Środowiska, GUS, Warszawa 2006.
4. Raport ekologiczny BOŚ S.A. Warszawa 2000-2006 r.
5. Ustawa z dn.18.12.1998; Wspieranie przedsięwzięć termomodernizacyjnych.